

עבודה זרה כו

עניין: הלכות שאין נוהגים בימינו

משנה ברורה סי' קל

יותר עדיף מכל הני דלעיל [כ"מ בגמרא: ב (ח) כותית אין מילדין. ואפילו בשכר, דבחול מילדין משום איבה, כמבואר ביוורה-דעה סימן קנד, הכא אסור משום דיכולה להשתמט ולומר דאין מחללין שבת כי אם לההוא דמנטר שבתא. וכתב המגן-אברהם: ובמקום דאיכא למיחש לאיבה, גם כני האי גוונא שרי אם אין בה חילול. ודע, דהרופאים בזמננו, אפילו היותר כשרים, אינם נוהרים בזה כלל, דמעשים בכל שבת

שנוסעים כמה פרסאות לרפאות עובדי כוכבים ומזלות, וכותבין ושוחקין סממנים בעצמן ואין להם על מה שיסמוכו, דאפילו אם נימא דמותר לחלל שבת באיסור דרבנן משום איבה בין העובדי-גילולים [אף דגם זה אינו ברור, עיין בפרי-מגדים], איסור דאורייתא בוודאי אסור לכולי עלמא, ומחללי שבת גמורים הם במזיד, השם ישמרנו: ג (ט) אחד מאלו. ודוקא (ו) לענין

שמירת שבת כהלכתה פ"מ הערה מז

וע"ע שו"ת אג"מ ח"ד סוסי' עט). וגם דעת הגרש"ז אויערבך זצ"ל נוטה לכך, וסברתו ע"פ שו"ת ח"ס יו"ד הנ"ל, ובפרט בזמננו שאפשר להודיע בן-רגע מקצה אחד של העולם לשני, ואם לא יטפלו בנכרי, ודאי יש סכנה גדולה בדבר, ועיין גם בפ"ב דע"ז בתפא"י ס"ק ו. וכל מה דאפשר לאשתמוטי, שיכול היהודי להתנצל שצריך ללכת לחולה יהודי אחר וכדו', מחוייב לעשות, שו"ת ח"ס חו"מ הנ"ל, וע"ש שו"ת ח"ס, דעכ"פ אסור לרופא לחזור

שו"ת חתם סופר יו"ד סו"ס קלא

ליה בהל' ע"ז דלא נפקא מיניה מידי. מ"מ להלכתא נ"ל דיש לסמוך אהרמב"ן דעביד עובדא בנפשיה הלכה למעשה, וא"כ מותר אפילו בשבת במאי דלית ביה חילול שבת, דהיינו ביושבת על המשבר שכבר עקר הולד, וכמ"ש מג"א סי' ש"ל סק"ו. ואמנם לחתוך הטבור שהוא מלאכה דאורייתא תצוה לנכרית הבריאה העומדת על צדה לחתוך. ואם יש באיבה זו חשש סכנת נפשות יש להתיר אפילו מלאכה דאורייתא, אף ע"ג דמלשון מג"א סו"ס של"ד [סקל"א] משמע דוקא כיבוי דהוה מלאכה שאינה צריכה לגופה הותר ולא מלאכה גמורה, מיהו עיין עירובין מ"ד ע"ב במתניתין ומ"ש עליו שלטי גבורים שם [מ"ה ע"א], יראה להדיא אפילו מלאכה דאורייתא הותר אם א"א בלעדה. והנלע"ד כתבתי:

שו"ת חתם סופר

חו"מ סי' קצד

אמנם כנ"ל דכל הדברים לא נאמרו היכא דליכא אלא איבה בעלמא יכול להתנצל ולומר כנ"ל, אבל היכא דאיכא למיחש לסכנתא שאנחנו דרים ביניהם ויוסיפו שנאה ותחרות ויאמרו כי דמו של עובד כוכבים קל בעינינו, ולא יקבלו תירוץ דמנטרי שבתא. ועוד ברוב המקומות הרופאים הם גוים ויותר בעיניהם דמן של ישראל. ואולי בש"ס נמי לא אמרו אלא כימיהם שלא ה' שכיחי תערובות ישראל וגוים, וכמו שכתבו תוס' חילוק זה בע"ז ט"ו ע"א ד"ה אימור וכו' לחלק בין ימיהם לימינו, וכן כתב הרא"ש שם פ"ק דע"ז סי' א' לענין לשאת ולתת עמהם דנשתנה הענין עתה, ובהגה' מיימוני פ"ו משבת [אות ת'], פסקו בש"ע סי' שכ"ה סעי' ב' דבגוי אלם מותר או משום דרכי השלום, ועיין בט"ז שם סק"א. וגדולה מזה התירו [שם סי' של"ד סכ"ו] בכיבוי דליקה אפי' יוצאת מבית גוי שאין סכנה לישראל מחמת יציאת האש, מ"מ אם לא יסייע לכבות יבוא לידי סכנה, וע"ש בד"מ ובתה"ד [סי' נ"ח] בפנים, אע"ג דלכאורה גם שם יכול להתנצל ולומר אתון דלא מנטרי שבתא לא מחללינן שבת על הדליקה שבבתיכם, מ"מ כיון דליכא אלא איסור דרבנן, ולא סמכינן אפירוקא לסכנתא, כי נשתנו העתים. ובאמת יש לתמוה קצת על שלא הגיה ברמ"א בש"ע י"ד סי' קנ"ד הנ"ל במיילדות דהיכא דאיכא למיחש לסכנתא שרי(4):

חזון אי"ש יו"ד סי' ב אות טז

ואפשר ולענין מורידין כו"ע מודים דענין שיכא רגיל צנך אפי' חת"ל ולענין שחיטת וקרנן צדד זימנא נעשה מומר, דכא עיקר מורידין ע"כ הוא משום מגדר מלחא וכדאמר סוכרין מ"ו א' צ"ד מכין ועושין שלא מן הדין וככא קצבו צ"ד הראשונים שאלו המומרים פורצין גזרי עולם ושעה לריכא לכך לעשות גזר לצורך שעה ואין סביר דפפעס אחת סגי וצ"מ פ"ג ונראה דאין דין מורידין אלא צומן ששגחתו ית' גלוי כמו צומן שכו' נסים מליון ומשמש צת קול, ולדיקי דדור תחת השגחה פרעית הנראית לעין כל, והכופרין אז הוא צנליות מיוחדות דבעיית היצר לתאוות והפקרות, ואז היכ ציעור רשעים גדרו של עולם שכל ידעו כי הדחת דדור מציא פורעניות לעולם ומציא דבר וחרצ ורעצ צעולם, אבל צומן הכעלם שגכרתה האמונה מן דלת העם אין צמעשכ כורדכ גזר הפרכא אלא כוספת הפרכא שיכ' צעיוהם כמעשה השחתה ואלמות ח"ו וכיון שכל עמנו לחקן אין הדין מוכג צעשה שאין צו תיקון ועליו להחזירם צענוחות אהבם ולהעמידם בקרן אורה צמח שידיו מגעת.